

Píše Libuše Heczková

(E*forum, 04. 11. 2015)

Ve dnech 6. a 7. listopadu se koná mezinárodní konference **Jan Zábrana - básník, překladatel, čtenář**. Pořádá ji Ústav translatologie Filozofické fakulty UK v Praze. Podle programu si dala za úkol mnohostranně připomenout Zábranovu básnickou osobnost. Básnictví a překladatelství v případě Jana Zábrany téměř splývalo, nicméně právě jen téměř. Nutné rozlišení překladatelské a básnické pozice formuloval Zábranův básnický a překladatelský předchůdce Otokar Fischer v přednášce z roku 1936: „Básník, který by byl jen a jen překladatelem, by byl jistým druhem učeně veršujícího pedanta, [...] a zase překladatel, který by byl jej a jen básníkem, by přestal být překladatelem, protože by byl zbaven závazku věrnosti a spolehlivosti, neměl by ctižádost podřídit se cizímu duchu, vládl by sám, oddal by se osobní libovůli, všechno by přebásnil a přeměnil...“ (Literární studie a stati II, FF UK 2015, s. 438).

Konference, za jejíž přípravou stojí hlavně aktivita překladatelky a translatoložky Evy Kalivodové, by měla připomenout především Zábranovu překladatelskou práci a také jeho aktivity v nakladatelství Odeon. Přestože nejde o setkání nijak olbřímí, ale spíše komorní a pracovní, zúčastní se jí dva význační zahraniční bohemisté a znalci české poezie - prof. Annalisa Cosentino z La Sapienza v Římě a prof. Urs Heftrich z Univerzity v Heidelbergu, které je vždy škoda při jejich nečetných vystoupeních v Praze minout. Konferenční vystoupení a diskuse se budou také jistě hojně navracet k Zábranově poezii, k jeho osobnímu nasazení, etice a estetice překladu. Je v logice věci, že ji doprovázejí překladatelské dílny. Další informace [zde](#).

Dovolím si v této souvislosti malou osobní noticku: Byť nejsem specialistkou na překlad ani na Jana Zábrana, jsem už dlouhá léta vděčná za příležitost vracet se k opojení poezií, které mi Zábrana poskytl. Znovu a znovu číst básníky a básnířky jako Sylvia Plathová, Diane di Prima, Lawrence Ferlinghetti, Sergej Jesenin, a hlavně Boris Pasternak bylo někde v hloubi normalizace omamné. Přicházeli v překladech, o nichž platí to, co Zábrana napsal v roce 1975 o ruských překladech dnes poněkud zapomenutého Jiřího Višky, zahynuvšího v koncentračním táboře Mauthausen: „Jednou přečteny, nejdou z hlavy...“ Sám Zábrana by namítl: „Kritéria mladých čtenářů poezie nebývají vždy spolehlivá...“ (Potkat básníka, Odeon 1989, s. 388). Tehdy jsem však nebyla jen mladá čtenářka, znala jsem je opravdu důvěrně a tak trochu profesionálně. Abych je mohla číst nahlas, musela jsem se seznamovat s jejich rytmem, rýmem, figurami, metaforikou, musela jsem pochopit jejich stavbu. Se svými kulhavými znalostmi angličtiny i ruštiny jsem si překlady srovnávala s originálem a zároveň si je vrývala do paměti. Nešly z hlavy, nešly... A stále tam jsou a mají stále schopnost

evokovat bolest a stesk a radost, stále jsou virulentní, nakažlivé infekcí slov. V jedné ze dvou anglických básní sbírky Cesara Pavese Přijde smrt a bude mít tvé oči Zábřana překládá:

půvab klouzavý,
zářící ze tvých dnů,
zpěněné krajkoví
tvých pohybů -

V tomto překladu rozhodně nezaznívají verše, které - jak kdysi psal Roman Jakobson - znějí jako řehtačka. Potýkání se s formou, rytmem, zvukem přineslo přirozené omamné verše, které ve mně kdesi zůstaly jako stavební kameny vidění světa. „Techné“ otevřela krásu a poznání, které je nenahraditelné.

Konference o Janu Zábřanovi, na kterou bych chtěla tímto svým drobným příspěvkem pozvat, nebude jen o Zábřanovi, bude o poezii vůbec, a také o její nesnadnosti, která není jen v nesnadnosti překladatelské. A bude také o vůli podřídit se.

www.ipsl.cz